

किलकिञ्चित् न० किल अलीकेन ईषत् चितं रचितम् ।

“कितगुणरदितहसिततासक्रोधममोदनाम् । साङ्ख्यं
किलकिञ्चित्तमभीष्टतमसङ्क्रमादिजाड्यार्त्तं” सा० दर्पणोक्ते
स्त्रीणां भावभेदे यथा “पाणिरोधमविरोधितवाञ्छं
भर्त्सनाय मधुरकितगर्भाः । कामिनश्च कुरुते कर-
भोरुर्हारि गुणरदितश्च सुखेऽपि” भावः “त्वयि वीर !
शिराजते परं दमयन्तीकिलकिञ्चित्तं किल” नैष० ।

किलकिला स्त्री किल-क प्रकारे द्वित्वम् टाप् । १० हर्षध्वनौ
त्रिका० । “ततः किलकिलाशब्दस्तस्मिन् वदति पार्थिवे”
भा० आ० ६।५ । “जितशालवदर्पस्य प्रतिज्ञापूर्णाकृतः ।
वीरस्य गर्जितं सिंहनादः किलकिला तथा” इत्युक्ते
वीरस्य २ सिंहनादे च विश्वः

किलाट ५० “नटदुग्धस्य पक्षस्य विण्डं प्रोक्तः किलाटकः”
इति भावप्र० परिभाषिते विनयितदुग्धस्य पात्रेन घनोभूते
पिण्डाकारे पदार्थे । तद्गुणाद्युक्तं तत्रैव यथा
“मेयूषश्च किलाटश्च क्षीरशकं तत्रैव च । तत्रापिण्ड इमे-
ष्टप्रा इहृणा बलवर्जनाः । गुरवः स्नेहला हृदा वा-
तपित्तविनाशनाः । दीप्ताग्नौ च विनिद्राणां विद्रवौ चा-
तिगुजिताम् । गुरुः किलाटोऽनिलहा पुंस्त्वनिद्रापदः
स्रुतः” । ततः स्वार्थे क । किलाटक तत्रार्थे । कूर्चिकायां
क्षीरविकारभेदे स्त्री हेमच० गौरा० ङीप् । [दृष्टेहारा०]

किलाटिन् पुं किलति किल-क, अट-णिनि कर्म्म० । वंश
किलात पुं किल-शौक्तेः क किलमतति अत-अण् ।
अभिभेदे तस्य गोत्रापत्यम् विदा० अज् । कैलात तद्गोत्रा-
पत्ये पुंस्त्री० “किलाताकुली इति ह्यसुरमह्नावासतः” ।
शत० ब्रा० १,१,४,१४,

किलास न० किल यस्यैककिलमस्यति अस+अण् । १ सिङ्घारोगे
(कुली) तदस्यास्ति अच् । २ नदिशिष्टे त्रि० “चन्द्रमसे कि-
लासम्” यजु० २०,२१, । “किलासं सिङ्घारोगवन्तम्”
वेददी० सिङ्घ च क्षुद्रकृमिभेदः यथाह सुश्रुतः “क्षुद्रकृममत
ऊर्जं वक्ष्याम इत्युपक्रमे “कण्डुन्यितं श्वेतमपाकि सिङ्घ
विद्यात्तनु प्रायश ऊर्जकाये” इति तस्य लक्षणादिकसङ्ख्या
“किलासमपि कुष्ठविकल्पएव । तत्त्रिविधं यातेन पित्तेन
स्नेहणा चेति । कुष्ठकिलासयोरन्तरन्वगतमेव किलास-
मपरिस्त्रावि च । तद्वातेन मण्डलमरुणं परुषं परिध्वंसि
च; पित्तेन पक्षपत्रप्रतीकाशं सपरिदाहश्च । स्नेहणापि
श्वेतं स्निग्धं वज्रलं कण्डूमश्च । तेषु सन्वद्धमण्डलमन्ने-
जातं रक्तारोम चाऽसाध्यमनिदग्धम् । कुष्ठेषु रुक्त्वक-

सङ्कोचस्वापस्वेदशोफभेदकौण्ड्यस्वरोपवाता वातेन । पा-
कावदरणाङ्गुलिपतनकस्य नासाभङ्गजिरोगसत्त्वोत्पत्तयः
पित्तेन । कण्डूवर्णभेदशोफास्त्रायगौरवाणि स्नेहणा” ।
किलाससन्न पुं किलासं हन्ति हन्-टक् । (कांकारोल)
ख्याते दृष्टे हेमच० ।

किलासनाशन त्रि० किलासं नाशयति नश-णिच्-ल्यु ।
सिङ्घारोगनाशके औषधादौ “आसुरी चक्रं प्रथमेदं कि-
लासभेषजमिदं किलासनाशनम्” अथ० १,२४,२ ।

किलासिन् त्रि० किलासमस्यर्थे इति । (कुली) रोगयुक्ते
स्त्रियां ङीप् ।

किलिञ्च न० किल्य तेऽनेन किलि-इन् ततोऽजायते जन-ड
प्रयो० सुम् । १ वीरणादिजाते कटेऽस्त्रद्वाराणि च जटा० ।
त्रिका० पु० । तेन उभयलिङ्गता । स्वार्थे क । कटे काशादि-
रज्जौ च अमरः । “क्षुत्तान् यवान् निष्पूतान् रात्रौ
गोमूत्रपर्युषितान्” “महति किलिञ्जे शोषयेत् । आस्तीर्य
किलिञ्जेऽन्येष्विन् वा तत्प्रतिरूपके शयानं प्रादृत्य स्ने-
दयेत्” सुश्रुतः

किलिम न० किल-इमन् । देवदारुदृष्टे राजनि० ।

किल्विन् पुं स्त्री किल-शौक्ये भावे क्तिप् ततोऽस्यर्थे
बा० विनि । घोटके त्रिका० स्त्रियां नानत्वात् ङीप् ।

किल्विष न० किल-टिषच्-बुक् च । १ पापे २ अपराधे च
अमरः ३ रोगे भेदि० तस्य पापहेतुत्वात् तद्यात्वम् । “न
किल्विषादीपत्ते बल आकरः” ऋ० ५,२५,४, “क्षीरं यदस्याः
पीयते तद्वै पितृषु किल्विषम्, अथ० ५,१६५ । “अपराधे
“कोमे लुब्धक ! दोषोऽत्र विद्यते यदि वालिश ! ।
अस्ततन्त्रं च मां सृष्ट्युर्विवशं यदचूचुदत् । तस्यैव वचना-
हृटो न कोपेन न काम्यया । तस्य तत् किल्विषं लुब्ध !
विद्यते यदि किल्विषम्” इति लुब्धकं प्रति सर्पोक्तिः । पापे
“यद्यन्यवशमेनेदं कृतं तु पन्नगाशुभम् । कारणं वै त्वमप्यत्र
तस्मान्त्वमपि किल्विषी” सर्पं प्रति लुब्धकोक्तिः भा०
आशु० १० । तत्र पूर्ववाक्ये दोषत्वेन कीर्त्तनात् अपकार-
परत्वम् । उत्तरत्र अशुभत्वेन कीर्त्तनात् पापपरत्वम् ।
“एवं सति न दोषो मे नास्ति बध्यो न किल्विषी ।
किल्विषं समवाये स्यात् मन्यसे यदि किल्विषम्” तत्रैव ।
कीर्त्तिभेदके कायिके ४ पापे च । “अपाधमपि किल्विषम्”
यजु० ३५,११, “किल्विषं कीर्त्तिभेदकं कायिकं पापम्”
वेददी० ततः अस्यर्थे इति । किल्विषिना तद्युक्ते त्रि०
किश(स)र पुं न० किम्+सृ-(शृ)-अच् प्रयो० । सुगन्धद्रव्यभेदे ।